

МЕДИЦИНСКОМ ФАКУЛТЕТУ У НИШУ
НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ОДБОРУ ЗА ДОКТОРСКЕ СТУДИЈЕ

Предмет: Извештај комисије о оцени израђене докторске дисертације
Драгана Николића

Одлуком Наставно-научног већа Медицинског факултета у Нишу број 06-Д-845/13 на седници одржаној 30.11.2020. године, прихваћен је извештај ментора Проф. др Александра Вишњића о израђеној докторској дисертацији Драгана Николића, магистра, доктора специјалисте социјалне медицине, под насловом „Процена утицаја психосоцијалних фактора радне средине на радну способност здравствених радника у клиничко-болничкој делатности“. На предлог Одбора, донета је одлука о формирању Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације у саставу:

1. Проф. др Јовица Јовановић, председник
2. Проф. др Александар Вишњић, ментор и члан
3. Проф. др Предраг Стојановић, члан
4. Проф. др Констанса Лазаревић, члан са Државног Универзитета у Новом Пазару
5. Доц. др Миодраг Станковић, члан

Након детаљног прегледа израђене докторске дисертације, Комисија подноси Наставно-научном већу Медицинског факултета у Нишу следећи:

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. Општи подаци аутора

Драган Николић, кандидат за одбрану докторске дисертације, рођен је 10.10.1964. године у Пироту, где је започео основну школу коју је завршио у Нишу и средњу медицинску школу, са одличним успехом. Медицински факултет у Нишу завршио је 1997. године. Радни однос је засновао 1998. године у Институту за јавно здравље Ниш. Специјализацију из Социјалне медицине, завршио је 2003. године, одбраном специјалистичког рада под називом „Социјално-медицински аспекти смртности одојчади“. Магистарске студије из области Социјалне медицине завршио је 2011. године, одбраном магистарског рада под називом „Процена утицаја психосоцијалних фактора радне средине на радну способност запослених у Заводу за хитну медицинску помоћ у Нишу“.

У Институту за јавно здравље је ангажован на пословима доктора медицине специјалисте социјалне медицине, начелника Центра за анализу, планирање и организацију здравствене заштите. Ангажован је у Институту за јавно здравље Републике Србије као члан експертског тима за аналитичко планирање од 2005. године, у Лекарској комори Србије као члан стручне комисије за јавно здравље из области социјалне медицине од 2009. године, Министарству здравља Републике Србије, као члан експертског тима за здравствено законодавство од 2012. године, у координацији надзора над

квалитетом стручног рада од 2013. године, као члан радне групе за послове јавног здравља 2015. године, као члан кадровске комисије 2016. године. Именован је ангажован и као члан Већа за здравство и социјалну заштиту од 2019. године у Влади Републике Србије.

Аутор је и коаутор 51 научног и стручног рада објављеног у домаћим и страним часописима, презентованим на међународним и домаћим конгресима и симпозијумима. Досадашњим радом у Институту за јавно здравље Ниш, као и својим публикованим радовима, кандидат је показао теоријско и методолошко знање проблематике коју је истраживао у оквиру докторске дисертације.

2. Однос урађене докторске дисертације према пријави и одобрењу теме

Тема за израду докторске дисертације одобрена је решењем Наставно-научног већа Медицинског факултета у Нишу, Решење број 04-845/13 од 01.10.2013. године, уз сагласност Универзитета од 19.09.2013. године, НСВ број 8/19-01-005/13-006. Наслов докторске дисертације се у потпуности подудара са садржајем израђене дисертације. Неведена тема је израђена на принципима научно-истраживачког рада. Постављени и одобрени циљеви истраживања су у потпуности остварени током рада. Методологија истраживања која је одобрена у сврху израде ове дисертације није промењена.

3. Карактеристике урађене докторске дисертације

Докторска дисертација мр сц. мед. др Драгана Николића, под насловом „Процена утицаја психосоцијалних фактора радне средине на радну способност здравствених радника у клиничко-болничкој делатности“ садржи 10 поглавља: (1) Увод, (2) Преглед литературе (3) Циљ истраживања, (4) Методологија рада, (5) Резултати истраживања, (6) Дискусија, (7) Закључак, (8) Предлог мера, (9) Литература и (10) Прилог. Штампана је у А4 формату, у обиму од 144 страна и садржи 2 шеме, 28 табела и 21 графикон. Текст је писан у програму Microsoft Office Word 2010, font Times New Roman 12pt.

4. Циљеви истраживања

Главни циљ истраживања био је процена утицаја психосоцијалних фактора радне средине на индекс радне способности код здравствених радника у клиничко-болничкој делатности.

Узимајући у обзир комплексност и мултифакторијалност професионалног стреса, у овом истраживању су постављени и следећи циљеви:

- ✓ Да се предложе мере превенције које би кориговале утицај психосоцијалних фактора и побољшале индекс радне способности здравствених радника.
- ✓ Да се анализом постојеће организације рада предложе мере њеног унапређења.

5. Хипотеза

На основу постављених циљева формулисана је хипотеза истраживања:
Постоји статистички значајна повезаност између психосоцијалних фактора на послу и индекса радне способности код здравствених радника у клиничко-болничкој делатности.

6. Испитаници и методологија рада

Истраживање је спроведено у Клиничком центру Ниш, Општој болници Алексинац и Специјалној болници за неспецифичне плућне болести Сокобања, у периоду од јануара до краја априла 2018. године. Обухваћено је укупно 815 испитаника (371 доктор медицине специјалиста и 444 медицинске сестре-техничара). За све испитане формирана је посебна анкета која садржи два стандардизована упитника: упитник за процену психо-социјалних фактора у радној средини (COPSOQ) и упитник за процену индекса радне способности (WAI).

7. Статистичке методе

Поређење средњих вредности нумеричких обележја између три групе испитаника вршено је једностраним анализом варијансе (One-way ANOVA) и накнадним тестирањем Тукијевим тестом (Post-hoc Tukey test). Поређење учсталости појединачних категорија описаних обележја између група вршено је Mantel-Hencelovim Hi квадрат тестом (Mantel-Haenszel Chi square test) или Фишеровим тестом егзактне вероватноће. За процену утицаја испитиваних фактора на индекс радне способности коришћена је линеарна регресиона анализа. Процена статистичке значајности вредности коефицијената вршена је Студентовим T тестом.

Анализа је започета применом униваријантних регресионих модела, а затим су формирани мултиваријантни модели и то методом корак по корак (stepwise method), при чему су искључивани они фактори који нису исказали значајан утицај на зависно променљиву.

8. Закључак

Закључци су презентовани јасно, сажето формулисани и представљају потпуне одговоре на постављене циљеве истраживања. Најважнији закључци истраживања су:

Радна способност код значајаног удела испитаника, из све три здравствене установе у односу на физичке и менталне захтеве, била је у категорији средње добре и умерене способности - постоји потреба за предузимањем неопходних превентивних мера у циљу обнављања радне способности.

Здравље испитаника је незадовољавајуће на основу ниског скора самопроцене сопственог здравља. Анализа здравственог стања показује висок проценат повреда леђа, горњих екстремитета и вратне кичме, слабинског дела кичме, повишен крвни притисак и извесне менталне поремећаје, што је у вези са квантитативним захтевима посла, изгарањем на послу, стресом, а често и радом у неадекватним условима. Повреде и оболења су значајни лимитирајући фактор радне способности здравствених радника запослених у клиничко-болничкој делатности.

Висок проценат испитиваних здравствених радника из све три установе свакодневно узима неке лекове. Значајно је већи број испитаника који често узима лекове против болова, укључујући главобољу. Болести и повреде умањују радну способност, захтевају рад са скраћеним радним временом, одсуствовање с посла. Они често успоравају темпо и ремете начин рада, што понекад подразумева „испадање из тима“.

Показатељи перцепције професионалног стреса су изражени емоционални захтеви и високи когнитивни захтеви услед неопходности доношења брзих и правилних одлука уз велику одговорност за здравље и живот других људи.

Изгарање на радним местима у клиничко-болничкој делатности има негативне последице на радну и менталну способност због чега су испитаници често са осећајем хроничног недостатка времена.

Све три групе испитаника биле су изложене неком облику мобинга. Ова студија је доказала да је изложеност физичком насиљу, претњама насиљем и злостављању од стране колега, руководиоца, подређених и пацијената, узрок умањења радне способности здравствених радника у клиничко- болничкој делатности.

Од свих психосоцијалних услова радне средине најзначајнији утицај на повећање радне способности здравствених радника имају јасно дефинисане улоге, награде, предвидивост радних задатака, извршење радних обавеза, као и задовољство послом. Насупрот томе, пад вредности IRS код запослених у клиничко- болничкој делатности у вези је са великим емоционалним захтевима рада, конфликтом између пословних и породичних обавеза, burnoutom и перципираним стресом. Радна способност је у негативној корелацији са седентарним начином живота, са физичком активношћу која се састоји од пасивних или забавних активности краћим од 2 сата недељно, односно гојазношћу и оболењима која захтевају редовну медикаментозну терапију.

Резултати указују на оправданост спровођења мера промоције позитивног радног окружења са мерама усмереним на проблем, значај организационог приступа превенцији стреса и управљања критичним стресним поремећајима, уз јасно апострофирани значај индивидуалног приступа превенцији стреса и методама унапређења емоционалне интелигенције.

9. Оцена научног доприноса докторске дисертације

Докторска дисертација мр сц. мед. др Драгана Николића под насловом „Процена утицаја психосоцијалних фактора радне средине на радну способност здравствених радника у клиничко-болничкој делатности“ је оригиналан и самосталан научни рад из области Социјалне медицине и Јавног здравља, са добро постављеним циљевима, у складу са темом, и применом адекватне методологије која је детаљно објашњена.

Дисертација је написана јасним и прецизним стручним језиком и конципирана је тако да пружа свеобухватан приступ проблему. Подаци су изнети прегледно и прецизно. Резултати овог истраживања квантификују радну способност помоћу показатеља психосоцијалних фактора радне средине. Добијени резултати доприносе научним истраживањима о томе колико и како психосоцијални фактори, а последично и професионални стрес, утичу на радну способност здравствених радника. Изведени закључци непосредно произистичу из добијених резултата истраживања и пружају могућност даљег проучавања овог мултифакторијалног проблема. Аутор је добио резултате који недвосмислено указују да је неопходно уредити здравствено-законодавни оквир државне политике и хитно дефинисати Стратегију борбе против стреса у здравственој делатности кроз организовани скрининг за све здравствене раднике и Програме превенције и континуираног надзора над спровођењем интервенција, ради унапређења здравља, спремности и очувања радне способности здравствених радника.

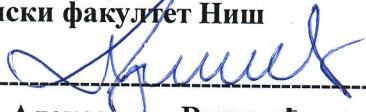
10. Закључак комисије

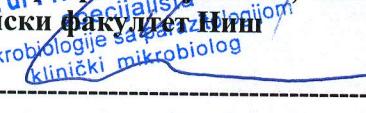
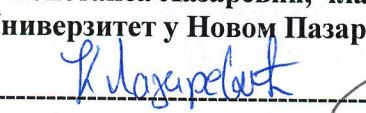
Докторска дисертација мр сц. мед. др Драгана Николића под насловом „Процена утицаја психосоцијалних фактора радне средине на радну способност здравствених радника у клиничко-болничкој делатности“ произашла је из самосталног и оригиналног научног рада из мултидисциплинарне области, чија је суштина изражена кроз постављене задатке у циљу истраживања, прегледно изложеним резултатима истраживања и детаљном дискусијом уз адекватно коришћење литературе, што је резултовало доношењем одговарајућих и значајних закључака и предлога мера.

У спроведеном истраживању коришћене су одговарајуће статистичке методе у сагледавању и интерпретацији резултата, и добијени резултати пружају податке до сада необјављене у нашој домаћој литератури, а предложене мере значајан допринос превенцији штетних утицаја психосоцијалних фактора на здравље и рад. Израђена докторска дисертација представља оригинални и самостални научни рад са значајним доприносом у сагледавању нове организације рада у клиничко-болничкој делатности.

Комисија у наведеном саставу прихвати и позитивно оцењује израђену докторску дисертацију мр сц. мед. др Драгана Николића под насловом „Процена утицаја психосоцијалних фактора радне средине на радну способност здравствених радника у клиничко-болничкој делатности“ и предлаже Наставно-научном већу Медицинског факултета у Нишу да ову дисертацију прихвати и покрене поступак за њену јавну одбрану.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

1. Проф. др Јовица Јовановић, председник
Медицински факултет Ниш

2. Проф. др Александар Вишњић, ментор и члан
Медицински факултет Ниш

3. Проф. др Предраг Стојановић, члан
Медицински факултет Ниш

Prof. dr Predrag STOJANOVIC
Medicinski fakultet Niš
mikrobiologije sazeti fakulteta
klinički mikrobiolog
4. Проф. др Констанса Лазаревић, члан,
Државни Универзитет у Новом Пазару

5. Доц. др Миодраг Станковић, члан
Медицински факултет Ниш

МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ СТАВЉА НА
УВИД ЈАВНОСТИ У ТРАЈАЊУ ОД ОСАМ ДАНА
ИЗРАЂЕНУ ДОКТОРСКУ ДИСЕРТАЦИЈУ
И ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ О ЊЕНОЈ ОЦЕНИ

Назив докторске дисертације

Процена утицаја психосоцијалних фактора радне средине на радну способност здравствених радника у клиничко- болничкој делатности

Име и презиме докторанта

Драган И. Николић

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације

- 1. Проф. др Јовица Јовановић, председник
Медицински факултет Ниш**
- 2. Проф. др Александар Вишњић, ментор и члан
Медицински факултет Ниш**
- 3. Проф. др Предраг Стојановић, члан
Медицински факултет Ниш**
- 4. Проф. др Констанса Лазаревић, члан
Државни Универзитет у Новом Пазару**
- 5. Доц. др Миодраг Станковић, члан
Медицински факултет Ниш**

Ниш, _____ 2020.

Служба
за последипломске студије

Изјаве су саставни део докторске дисертације и потребно је да докторска дисертација садржи изјаве 1., 2., 3., са оригиналним потписима (без датума). Доставити изјаве у 2. примерака служби уз осталу документацију за оцену и одбрану

Изјава 1.

ИЗЈАВА О АУТОРСТВУ

Изјављујем да је докторска дисертација, под насловом

Процена утицаја психосоцијалних фактора радне средине на радну способност здравствених радника у клиничко- болничкој делатности

која је одбрањена на Медицинском факултету Универзитета у Нишу:

- резултат сопственог истраживачког рада;
- да ову дисертацију, ни у целини, нити у деловима, нисам пријављивао/ла на другим факултетима, нити универзитетима;
- да нисам повредио/ла ауторска права, нити злоупотребио/ла интелектуалну својину других лица.

Дозвољавам да се објаве моји лични подаци, који су у вези са ауторством и добијањем академског звања доктора наука, као што су име и презиме, година и место рођења и датум одбране рада, и то у каталогу Библиотеке, Дигиталном репозиторијуму Универзитета у Нишу, као и у публикацијама Универзитета у Нишу.

у Нишу, _____

Потпис аутора дисертације:

(Име, средње слово и презиме)

Изјава 2.

ИЗЈАВА О ИСТОВЕТНОСТИ ЕЛЕКТРОНСКОГ И ШТАМПАНОГ ОБЛИКА ДОКТОРСКЕ
ДИСЕРТАЦИЈЕ

Наслов дисертације:

**Процена утицаја психосоцијалних фактора радне средине на радну
способност здравствених радника у клиничко- болничкој делатности**

Изјављујем да је електронски облик моје докторске дисертације, коју сам предао/ла за уношење у **Дигитални репозиторијум Универзитета у Нишу**, истоветан штампаном облику.

У Нишу, _____

Потпис аутора дисертације:

Лройч Н. Јакшић

(Име, средње слово и презиме)

Изјава 3:

ИЗЈАВА О КОРИШЋЕЊУ

Овлашћујем Универзитетску библиотеку „Никола Тесла“ да у Дигитални репозиторијум Универзитета у Нишу унесе моју докторску дисертацију, под насловом:

Процена утицаја психо- социјалних фактора радне средине на радну способност здравствених радника у клиничко- болничкој делатности

Дисертацију са свим прилозима предао/ла сам у електронском облику, погодном за трајно архивирање.

Моју докторску дисертацију, унету у Дигитални репозиторијум Универзитета у Нишу, могу користити сви који поштују одредбе садржане у одабраном типу лиценце Креативне заједнице (Creative Commons), за коју сам се одлучио/ла.

1. Ауторство (**CC BY**)
2. Ауторство – некомерцијално (**CC BY-NC**)
 - ❖ **3. Ауторство – некомерцијално – без прераде (CC BY-NC-ND)**
4. Ауторство – некомерцијално – делити под истим условима (**CC BY-NC-SA**)
5. Ауторство – без прераде (**CC BY-ND**)
6. Ауторство – делити под истим условима (**CC BY-SA**)¹

У Нишу, _____

Потпис аутора дисертације:

Драган И. Јовановић

(Име, средње слово и презиме)

¹ Аутор дисертације обавезан је да изабере и означи (заокружи) само једну од шест понуђених лиценци; опис лиценци дат је у наставку текста.